

Chambre des Représentants		Kamer der Volksvertegenwoordigers	
Session de 1935-1936	N° 17		Zittingsjaar 1935-1936
N° 99 (1933-1934) : PROJET DE LOI.	SEANCE du 27 novembre 1935	VERGADERING van 27 November 1935	WETSONTWERP (1933-1934) N° 99.

PROJET DE LOI
sur la capacité juridique des anormaux
auxquels s'applique la loi du 9 avril 1930.

RAPPORT
FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DE LA JUSTICE
ET DE LA LEGISLATION CIVILE ET CRIMINELLE (1)
PAR M. SINZOT.

MADAME, MESSIEURS,

Quoi que l'on pense de la loi du 9 avril 1930, il faut bien régler la capacité juridique de ceux qu'elle appelle anormaux.

La loi dite de la défense sociale — outre qu'elle a fort mal défini les anormaux auxquels elle s'appliquait — n'a eu cure du statut civil de cette nouvelle catégorie de citoyens.

Et des problèmes se sont posés tout de suite, certains d'ordre assez délicat, à raison de leur statut personnel ou familial : capacité à se défendre à une action en divorce, droit d'intenter une action en séparation de corps, droit de reconnaître un enfant.

Les mêmes questions se posent au sujet de l'administration des biens des anormaux.

*
**

L'exposé des motifs est fort sobre tant d'arguments que de définitions.

Les mesures qui sont proposées par le projet de loi trouvent, paraît-il, leur justification dans l'exposé des motifs du projet de loi sur le régime des malades mentaux.

(1) La Commission est composée de MM. Brunet, président ff., Carton de Tournai, Carton de Wiart, David, De Jaegere (Adolphe), Koelman, Maes, Sieben, Tibbaut, Winandy. — Hoyaux, Hubin, Mathieu (Jules), Piérard, Truffaut, Van Belle, Van Hoeylandt, Van Wallegghem. — Behn, Briart, Joris. — Elias.

WETSONTWERP
op de gerechtelijke bekwaamheid van de abnormalen
op wie de wet van 9 April 1930 van toepassing is.

VERSLAG
NAMENS DE COMMISSIE VOOR DE JUSTITIE
EN DE BURGERLIJKE EN
STRAFRECHTELIJKE WETGEVING (1) UITGEBRACHT
DOOR DEN HEER SINZOT.

MEVROUW, MIJNE HEEREN,

Hoe men de wet van 9 April 1930 ook beoordeelde, dient niettemin eene regeling getroffen wat betreft de gerechtelijke bekwaamheid van degenen die er als abnormalen worden betiteld.

De zoogenaamde wet tot bescherming der maatschappij — welke trouwens heel onnauwkeurige gegevens bevat noemens de abnormalen waarop zij van toepassing is — heeft zich niet bekommerd om het burgerlijk statuut van die nieuwe soort van burgers.

En vraagstukken doken onmiddellijk op, waarvan sommige van heel kieschen aard, uit hoofde van hun persoonlijk of familiaal statuut : bevoegdheid om zich te verdedigen tegen een vordering tot echtscheiding, recht tot instelling van een vordering tot scheiding van tafel en bed, recht om een kind te erkennen.

Dezelfde vragen rijzen op, wat betreft het beheer van de goederen der abnormalen.

*
**

De Memorie van Toelichting is even karig aan bewijsgronden als aan bepalingen.

Naar het schijnt, zouden de in het wetsontwerp opgenomen maatregelen hun reden van bestaan vinden in de Memorie van Toelichting van het wetsontwerp op de behandeling der geesteszieken.

(1) De Commissie bestaat uit de heeren Brunet, dd. voorzitter, Carton de Tournai, Carton de Wiart, David, De Jaegere (Adolphe), Koelman, Maes, Sieben, Tibbaut, Winandy. — Hoyaux, Hubin, Mathieu (Jules), Piérard, Truffaut, Van Belle, Van Hoeylandt, Van Wallegghem. — Behn, Briart, Joris. — Elias.

« Suivant ces textes, la capacité légale des personnes inculpées ou des condamnés qui sont internés, n'est pas en principe amoindrie par le fait de leur placement ou de leur internement; ils procèdent eux-mêmes, et sans assistance, à tous les actes de la vie civile. Seule, la possibilité est prévue de leur faire désigner un conseil judiciaire ou un administrateur judiciaire. »

*
**

Nous dirons tout de suite que cette manière de légiférer qui s'adapte mal à notre code civil — autant qu'à notre code de procédure civile — ne nous enthousiasme pas.

Une brève analyse des dispositions nouvelles qui sont proposées à votre vote vous convaincra du bien fondé de notre méfiance.

*
**

L'article premier distingue deux sortes d'anormaux :

1° ceux qui, mis en observation ou internés, peuvent être pourvus d'un conseil judiciaire conformément à l'article 513 du code civil;

2° les anormaux qui se trouveraient dans l'un des cas prévus à l'article 489 du code civil, c'est-à-dire ceux qui sont dans un état *habituel* d'imbécillité, de démence ou de fureur : aux termes de l'article premier, le procureur du roi pourra provoquer la nomination d'un administrateur judiciaire.

A l'instar de nombre de lois et d'arrêtés-loi, l'article premier bouscule ainsi, sans précautions, le titre XI du livre premier du code civil qui régit « la majorité, l'interdiction et le conseil judiciaire ».

*
**

Le projet de loi sur le régime des malades mentaux comportait un chapitre VII intitulé « de l'effet du placement du malade sur sa capacité de contracter ».

Nous en reproduisons en annexe les articles, parce que leur texte doit nous servir comme pièce de comparaison.

*
**

Mais la Chambre des Représentants a refusé de régler, dans cette loi de défense sociale, les questions de droit civil qui se posaient, soit quand à la responsabilité civile des déments, soit en ce qui concerne leur capacité juridique et l'administration de leurs biens. Ce chapitre fut donc écarté de la loi.

Depuis, la Chambre des Représentants a voté un projet de loi qui établit les bases de la responsabilité civile des déments et des anormaux.

« Volgens die teksten, is de wettelijke bekwaamheid van de beklagde personen of de veroordeelden die geïnterneerd zijn, in principie niet verminderd door het feit dat zij geplaatst of geïnterneerd zijn : zij zelf verrichten — zonder bijstand — al de handelingen van het burgerlijk leven. Alleen is voorzien dat hun een gerechtelijk raadsman of een gerechtelijk bewindvoerder kan worden aangesteld. »

*
**

Wij zullen maar dadelijk bekennen dat wij niet veel voelen voor deze manier van wetgeving die slecht aangepast is en aan ons Burgerlijk Wetboek, en aan ons Wetboek van burgerlijke rechtsvordering.

Een korte ontleding van de nieuwe bepalingen die aan uwe goedkeuring worden onderworpen, zal u overtuigen dat ons wantrouwen gewettigd is.

*
**

Het eerste artikel onderscheidt twee soorten van abnormalen :

1° de in observatie gestelden of geïnterneerden, bij wie, overeenkomstig artikel 513 van het Burgerlijk Wetboek, een gerechtelijk raadsman kan aangesteld worden;

2° de abnormalen die zich in een van de gevallen zouden bevinden, voorzien bij artikel 489 van het Burgerlijk Wetboek, te weten zij die zich in een *gewonen* staat van onnoozelheid, krankzinnigheid of razernij bevinden : krachtens het eerste artikel, kan de procureur des Konings de aanstelling van een gerechtelijk bewindvoerder vorderen.

Gelijk zoovele wetten en besluitwetten, werpt het eerste artikel aldus, zonder de minste voorbereiding, titel XI omver van het eerste boek van het Burgerlijk Wetboek, dat « de meerderjarigheid, de ontzetting en de aanstelling van een gerechtelijk raadsman » regelt.

*
**

Het wetsontwerp op de behandeling van de geesteszieken bevatte een hoofdstuk VII getiteld : « Gevolg van de plaatsing van den zieke op zijn bekwaamheid om verbintenissen aan te gaan ».

Wij geven, in bijlage, er de artikelen van weer, omdat hun tekst ons dienen moet per vergelijking :

*
**

Doch de Kamer der Volksvertegenwoordigers heeft, in die wet tot bescherming der maatschappij, de zich voordoende quaesties van burgerlijk recht niet willen regelen, hetzij wat betreft de burgerlijke verantwoordelijkheid der krankzinnigen, hetzij wat betreft hunne juridische bekwaamheid en het beheer hunner goederen. Dit hoofdstuk werd dus uit de wet geweerd.

Sindsdien, heeft de Kamer der Volksvertegenwoordigers een wetsontwerp goedgekeurd, waarbij de grondslagen worden gelegd van de burgerlijke verantwoordelijkheid der krankzinnigen en der abnormalen.

Il est actuellement soumis au Sénat.

En ce qui concerne leur capacité juridique, les anormaux visés par la loi de défense restent sous le régime de droit commun.

Le Tribunal de Bruxelles avait même refusé de désigner à un anormal un administrateur provisoire, sous prétexte que la loi de 1930 ne contient aucune disposition qui modifie la capacité juridique de l'anormal dont l'internement a été ordonné.

Un arrêt de la Cour de Bruxelles du 15 décembre 1934 a réformé ce jugement dans les termes suivants :

« Attendu qu'à tort le premier juge a refusé de faire droit à la requête du ministère public tendant à faire désigner un administrateur provisoire au sieur Stevens, J.-B. ;

Attendu que le dit Stevens, J.-B. est atteint de déchéance mentale accentuée et interné par application de la loi sur la défense sociale, qu'il est donc pratiquement incapable d'administrer ses biens ;

Attendu qu'il est bien vrai que la loi dont s'agit ne contient aucune disposition modifiant la capacité juridique de l'anormal dont l'internement a été ordonné mais que ce silence de la loi n'empêche pas en l'espèce l'incapacité d'exister en fait ;

Attendu qu'il ne s'agit pas d'enlever arbitrairement à Stevens, J.-B., sa capacité juridique mais de suppléer à son incapacité de fait ;

Que si les incapacités sont de stricte interprétation, il ne s'en suit nullement qu'un interné par application de la loi sur la défense sociale ne puisse être pourvu d'un administrateur provisoire, aucun texte de loi n'interdisant pareille mesure ; qu'en réalité le système adopté par le premier juge aboutit à cette situation paradoxale de mettre obstacle à l'administration des biens d'un interné sous prétexte que celui-ci aurait conservé sa capacité juridique, c'est-à-dire d'invoquer une cause qui devrait assurer cette administration pour rendre celle-ci impossible en fait ; que ce serait là porter atteinte grave à des intérêts que toutes les dispositions légales concernant la capacité des personnes tendent précisément à sauvegarder ; que dès lors, que la capacité juridique de Stevens, J.-B. est laissée intacte, il importe de veiller à ce qu'il ne souffre pas de son incapacité de fait. »

Les opinions sont donc incertaines en jurisprudence.

Régime actuel.

Sous le régime de droit commun, les anormaux peuvent être soit interdits, soit pourvus d'un conseil judiciaire.

La procédure à suivre est fixée au titre XI du livre premier du code civil ; elle est assez compliquée, elle a pour but d'empêcher des abus en matière aussi grave.

Het is thans aanhangig bij den Senaat.

Wat hunne gerechtelijke bekwaamheid betreft, blijven de in de wet tot bescherming bedoelde abnormalen onder het stelsel van het gemeen recht.

De Rechtbank te Brussel heeft zelfs geweigerd, voor een abnormale een voorloopig bewindvoerder aan te duiden, onder voorwendsel dat de wet van 1930 geen enkele bepaling bevat, waardoor de gerechtelijke bekwaamheid van den abnormale tot wiens interneering besloten werd, wordt gewijzigd.

Door een arrest van het Hof te Brussel, dd. 15 December 1934, werd dit vonnis veranderd als volgt :

« Aangezien de eerste rechter ten onrechte geweigerd heeft op het verzoek van het openbaar ministerie in te gaan, er toe strekkende voor den heer Stevens, J. B. een voorloopig bewindvoerder aan te duiden ;

« Aangezien de genaamde Stevens, J.-B., door ernstig geestesverval is aangedaan en opgesloten is, bij toepassing van de wet tot bescherming der maatschappij, en dat hij dus practisch onbekwaam is om zijne goederen te beheeren ;

« Aangezien bedoelde wet werkelijk geen enkele bepaling bevat, waarbij de gerechtelijke bekwaamheid wordt gewijzigd van den abnormale tot wiens opsluiting werd besloten, maar dat dit stilzwijgen der wet niet belet dat in onderhavig geval de onbekwaamheid werkelijk bestaat ;

« Aangezien het niet in de bedoeling ligt, Stevens, J. B. op willekeurige wijze te herooven van zijne gerechtelijke bekwaamheid, maar wel om aan eene in feite bestaande onbekwaamheid te verhelpen ;

« Dat, alhoewel de onbekwaamheden in beperkten zin dienen beschouwd, daaruit niet voortvloeit dat een geïnterneerde, bij toepassing van de wet tot bescherming der maatschappij, niet voorzien zou mogen worden van een voorloopig bewindvoerder, gezien geen enkele wetstekst dergelijken maatregel verbiedt ; dat de door den eersten rechter aangenomen regeling in feite aanleiding geeft tot dien ongerijmden toestand, dat het beheer van de goederen van een geïnterneerde belenuerd wordt, onder voorwendsel dat hij-zijne gerechtelijke bekwaamheid zou behouden hebben, hetgeen gelijkstaat met het invoeren van een oorzaak welke dit beheer zou moeten verzekeren om dit in feite onmogelijk te maken ; dat dit een ernstige inbreuk zou zijn op de belangen welke door alle wettelijke bepalingen betreffende de bekwaamheid der personen eigenlijk gevrijwaard dienen te worden ; dat bijgevolg, gezien de gerechtelijke bekwaamheid van Stevens, J.-B., onaangetast is gebleven, er dient uitgezien opdat hij niet te lijden zou hebben door zijne feitelijke onbekwaamheid. »

In rechtspraak zijn de meeningen dus uiteenlopend.

Thans geldend stelsel.

Onder het stelsel van gemeen recht, kunnen de abnormalen ofwel onlzet worden, ofwel een gerechtelijk raadsmen krijgen.

De te volgen procedure wordt vastgesteld in titel XI van het eerste boek van het Burgerlijk Wetboek ; zij is nogal ingewikkeld en heeft tot doel misbruiken te voorkomen in zulke ernstige aangelegenheden.

Le jugement est remis au tribunal de première instance.

La loi du 18 juin 1850 modifiée par la loi du 28 décembre 1875 organise l'administration des biens des aliénés et pour parler plus juste « des personnes qui se trouvent placées dans des établissements d'aliénés et qui ne sont ni interdits ni placés sous tutelle ».

Aux termes de l'article 29 de cette loi, ces personnes pourront, conformément à l'article 497 du code civil, être pourvues d'un administrateur provisoire par le *tribunal de première instance* du lieu de leur domicile, sur la demande des parents, de l'époux ou de l'épouse, sur celle de la commission administrative ou sur la provocation d'office du procureur du Roi.

Mais cette nomination ne peut avoir lieu que sur délibération du conseil de famille et sur les conclusions du procureur du Roi.

Si l'interné n'est pas pourvu d'un administrateur judiciaire, la commission administrative exerce de plein droit les fonctions d'administrateur provisoire.

Régime proposé par le projet de loi.

I.

L'article premier fait une distinction entre les anormaux du premier degré, si l'on peut dire, et ceux qui sont dans un état habituel d'imbécillité, de démence ou de fureur.

Les premiers pourront être pourvus d'un conseil judiciaire, conformément à l'article 513 du code civil et ce à la requête de leurs parents, de leur époux ou épouse, du directeur ou du médecin de l'établissement ou sur la provocation d'office du procureur du Roi.

Il faut souligner que cette mesure s'applique aux anormaux internés et aux anormaux qui sont seulement en observation.

Quelqu'un qui est simplement soumis à l'examen des psychiatres ne pourra plus plaider, transiger, emprunter, recevoir un capital mobilier et en donner décharge, aliéner ou grever leurs biens d'hypothèque sans l'assistance d'un conseil judiciaire.

Si cette règle peut se défendre au sujet des intérêts de ceux qui sont médicalement présumés de capacité juridique déficiente, elle est fort discutable en ce qui concerne les anormaux qui sont mis en observation.

Elle peut amener des abus que la pratique fera découvrir sans tarder.

**

Mais le danger est surtout dans la procédure nouvelle qui est instaurée.

Requête est présentée au président du tribunal du domicile de l'intéressé. Celui-ci est entendu; et le président, sur conclusions du procureur du Roi, rend une ordonnance qui est exécutoire nonobstant appel.

De rechtbank van eersten aanleg moet de uitspraak doen.

De wet van 18 Juni 1850, gewijzigd door de wet van 26 December 1873, regelt het beheer van de goederen der krankzinnigen of, om het juister uit te drukken, « der personen die in krankzinnigengestichten geplaatst zijn en die noch ontzet zijn noch onder voogdij gesteld ».

Krachtens artikel 29 van deze wet kan voor deze personen, overeenkomstig artikel 497 van het Burgerlijk Wetboek, een voorloopig bewindvoerder aangesteld worden door de rechtbank van eersten aanleg van hun woonplaats, op verzoek van de ouders, van den echtgenoot of de echtgenote, van de bestuurscommissie of op vordering van ambtswege van den procureur des Konings.

Doch deze aanstelling kan slechts geschieden na beraadslaging van den familieraad en op conclusie van den procureur des Konings.

Indien geen gerechtelijk bewindvoerder is aangesteld voor den geïnterneerde, treedt de bestuurscommissie van rechtswege op als voorloopig bewindvoerder.

Stelsel voorgesteld door het wetsontwerp.

I.

Het eerste artikel maakt onderscheid tusschen de abnormalen van den eersten graad, als men dat zoo noemen mag, en degenen die zich in een gewonen staat van onnoozelheid, krankzinnigheid of razernij bevinden.

Voor de eersten kan, overeenkomstig artikel 513 van het Burgerlijk Wetboek, een gerechtelijk raadsman aangesteld worden, op verzoek van hun ouders, van hun echtgenoot of echtgenote, van den bestuurder of van den geneesheer van het gesticht of op vordering van ambtswege van den procureur des Konings.

Onderlijnen wij dat deze maatregel toepasselijk is op de geïnterneerde abnormalen en op de abnormalen die slechts in observatie gesteld zijn.

Iemand die enkel onderworpen is aan het onderzoek der psychiaters, mag dus niet meer pleiten, dadingen treffen, leeningen aangaan, een roerend kapitaal ontvangen en daarvan ontlasting geven, zijn goederen vervreemden of met hypotheek bezwaren, zonder den bijstand van een gerechtelijk raadsman.

Indien deze regel kan verdedigd worden, wat betreft de belangen van degenen voor dewelke er een geneeskundig vermoeden is van verminderde gerechtelijke bekwaamheid, kan hij fel betwist worden wat betreft de in observatie gestelde abnormalen.

Hij kan aanleiding geven tot misbruiken die de ontvinding weldra zal doen ontdekken.

**

Doch het groote gevaar schuilt in de nieuwe procedure die wordt ingesteld.

Verzoekschrift wordt gericht tot den voorzitter van de rechtbank der woonplaats van belanghebbende. Deze wordt gehoord; en de voorzitter, op de conclusie van den procureur des Konings, verleent een bevelschrift dat uitvoerbaar is niettegenstaande beroep.

Les garanties établies par le code civil : conseil de famille duquel sont exclus les demandeurs en mise sous conseil judiciaire, interrogatoire acté, jugement prononcé en audience publique parties entendues ou appelées, ces garanties ont disparu.

Sur la demande d'un vague parent, de l'époux ou de l'épouse, responsable peut-être déjà de la mise en observation, sur conclusions du procureur du Roi qui a, au fond, préjugé en demandant l'observation, une simple ordonnance prononcera une véritable *capitis deminutio*.

C'est d'autant plus dangereux que l'appel doit être interjeté dans le mois du *prononcé* de l'ordonnance. L'intéressé peut en ignorer la date.

Il faudrait pour le moins s'en tenir à la date de signification.

Signalons à la Commission le langage juridiquement impropre que le rédacteur du projet emploie : « l'appel est interjeté dans le mois à peine de nullité ».

Nous connaissons la déchéance, la non-recevabilité d'un appel qui peut être opposée, qui doit même être relevée d'office à raison de l'inobservation des délais : nous comprenons qu'un acte d'appel puisse être nul, dans sa forme.

Nous avouons que jusqu'à présent nous n'avons pas entendu parler de la nullité d'un appel qui aurait été interjeté tardivement.

Il faudra dire évidemment déchéance.

II.

Pour la bonne disposition des textes, le dernier alinéa de l'article premier devrait passer en tête de l'article deuxième dont il est le principe : le reste n'étant que règles d'application.

Aux termes de cette disposition si l'anormal mis en observation se trouve dans un des cas prévus par l'article 489 du code civil, le procureur du Roi peut provoquer la nomination d'un administrateur judiciaire. La procédure est la même que celle de l'article premier et nos critiques restent entières.

L'administrateur judiciaire représente l'anormal dans tous les actes civils : ses obligations et ses droits sont ceux du tuteur de l'interdit.

Deux observations s'imposent :

1° la nomination d'un administrateur judiciaire n'a pour objet que l'administration des biens de l'anormal, elle n'implique pas l'interdiction.

Et la question se pose au sujet des droits qui tiennent à la personne même de l'anormal : droit de se marier, de demander divorce ou séparation de corps, de reconnaître un enfant, par exemple. Ces droits sont-ils diminués ?

De waarborgen voorzien in het burgerlijk wetboek : familieraad waaruit de aanvrager van een gerechtelijk raadsman wordt geweerd, geacteerde ondervraging, vonnis in openbare vergadering uitgesproken, partijen gehoord of opgeroepen, al die waarborgen zijn verdwenen.

Op verzoek van een welkdanig familielid, van den echtgenoot of van de echtgenote die misschien reeds oorzaak is van de in observatiestelling, op de conclusie van den procureur des Konings die, eigenlijk, door de in observatiestelling te vorderen, vooruit uitspraak heeft gedaan, zal, ten gevolge van een eenvoudig bevelschrift, een echt *capitis deminutio* uitgesproken worden.

Dit is des te gevaarlijker, daar het beroep binnen kleimaand na het *verleenen* van het bevelschrift moet worden ingesteld. De geïnterneerde kan in de onwetendheid verkeeren nopens den datum.

Minstens, zou men zich moeten houden aan den datum der beteekening.

Laten wij aan de Commissie opmerken welke ongepaste juridische termen door den steller van het ontwerp worden gebezigd : « het beroep wordt..., op straffe van nietigheid, binnen de maand ingesteld ».

Wij weten welk verval, welke niet-ontvankelijkheid van een beroep mag tegengeworpen worden, en zelfs ambtshalve dient ingeroepen, uit hoofde van de niet-inachtneming der termijnen; wij begrijpen dat eene akte van beroep nietig kan zijn uit hoofde van haren vorm.

Wij moeten nochtans bekennen dat wij tot nog toe niet gehoord hebben van de nietigheid van een beroep hetwelk laattijdig werd ingesteld.

Eigenlijk zou er spraak moeten zijn van verval.

II.

Voor de goede ordening der teksten, zou de laatste alinea van het eerste artikel het begin moeten vormen van artikel 2, waarvoor het als principe geldt : het overige bestaat slechts uit toepassingsmaatregelen.

In die bepaling wordt gezegd : « Indien de in observatie gestelde of geïnterneerde abnormale zich bevindt in een van de gevallen voorzien bij artikel 489 van het Burgerlijk Wetboek, kan de procureur des Konings de aanstelling van een gerechtelijk bewindvoerder vorderen. » Het geldt dezelfde procedure als voor het eerste artikel, en wij handhaven dus onze kritiek.

De gerechtelijke bewindvoerder vertegenwoordigt den abnormale in alle burgerlijke handelingen : zijn verplichtingen en zijn rechten zijn dezelfde als voor den voogd van den onzette.

Twee opmerkingen dienen hierbij gemaakt :

1° de benoeming van een gerechtelijk bewindvoerder heeft slechts het beheer van de goederen van den abnormale ten doel : zij omvat dus niet de curateele.

En de vraag stelt zich, nopens de rechten verbonden aan den persoon zelf van den abnormale : recht om te huwen, recht om de echtscheiding of de scheikling van tafel en bed te vorderen, een kind te erkennen, bij voorbeeld. Worden die rechten ingekort ?

Nous ne pouvons l'admettre : l'interdiction n'a pas été prononcée et le danger de la procédure rapide et sommaire que nous avons déjà souligné serait plus grave encore, si la *deminutio capitis* était totale ;

2° le droit des parents, des époux ou épouse, reste entier de provoquer l'interdiction.

Et celle-ci prononcée, il n'y a pas coexistence de l'administrateur judiciaire avec le tuteur.

III.

Le projet de loi édicte quelques règles relatives à la gestion du patrimoine de l'anormal .

Nous les groupons ici dans un ordre plus logique que celui du projet :

1° *Durée des pouvoirs :*

La disposition est commune au conseil judiciaire et à l'administrateur judiciaire, leurs pouvoirs durent cinq ans, au terme desquels ils sont renouvelés ; ils continuent leurs fonctions à titre provisoire aussi longtemps qu'ils ne sont pas remplacés.

Mais les pouvoirs cessent de plein droit dès que l'interdit est également et définitivement libéré ou dès que l'inculpé contre qui mandat d'arrêt a été donné est réintégré en prison (art. 4).

**

2° *Droits et obligations :*

Les dispositions du code civil sur les causes qui dispensent de la tutelle, sur les incapacités, les exclusions, les destitutions et les comptes des tuteurs, ainsi que celles de la loi du 16 décembre 1851 sur les garanties à fournir par eux, sont applicables à l'administrateur judiciaire (art. 5).

Les comptes de gestion devront être rendus, tant par le conseil judiciaire que par l'administrateur judiciaire tous les deux ans et demi au juge de paix du canton du domicile (art. 4).

Pourquoi tous les deux ans et demi ? Et si l'anormal est libéré après un an, ce ne sera plus que la reddition de compte ordinaire, avec ses complications, et elle devra être faite directement à l'anormal.

D'autre part, le conseil judiciaire n'a pas à proprement parler de compte de gestion à rendre : il surveille, il assiste, il habilite, il ne gère pas.

L'article 4 emploie d'ailleurs une formule qui nous paraît juridiquement fautive : « les *représentants* de l'anormal, écrit-il, du conseil judiciaire aussi bien que de l'administrateur judiciaire ; or, le conseil judiciaire ne représente pas l'anormal, il est à ses côtés ».

Dit kunnen wij niet aannemen : de onder curateelestelling is niet uitgesproken geworden, en het gevaar van de snelle en beknopte procedure waarop wij reeds hebben gewezen, zou nog ernstiger zijn, moest het *deminutio capitis* volkomen zijn ;

2° het recht der ouders, echtgenoot of echtgenote, om de curateele te bekomen, blijft dus onaangetast.

En deze uitgesproken zijnde, is er, benevens den gerechtelijken bewindvoerder, ook geen voogd.

III.

Het wetsontwerp legt eenige regels vast met betrekking tot beheer van het vermogen van den abnormale.

Wij brengen ze hieronder samen in een logischer volgorde dan deze van het ontwerp :

1° *Duur der bevoegdheden :*

De bepaling geldt zoowel voor den gerechtelijken raadsman als voor den gerechtelijken bewindvoerder, hun bevoegdheden duren vijf jaar, na afloop waarvan zij hernieuwd worden ; zij blijven hun functie uitoefenen zoolang zij niet vervangen zijn.

De bevoegdheden houden echter van rechtswege op te bestaan, zoodra de onder curateele gestelde regelmatig en voorgoed ontslagen is of zoodra de beklaagde tegen wien een bevel tot aanhouding werd verleend, opnieuw in de gevangenis opgesloten is (art. 4).

**

2° *Rechten en verplichtingen :*

De bepalingen van het Burgerlijk Wetboek betreffende de oorzaken die van de voogdij ontslaan, betreffende de onbekwaamheden, de uitsluitingen, de ontzettingen en de rekeningen van voogden, alsmede de bepalingen van de wet van 16 December 1851 op de door hen te stellen zekerheid, zijn van toepassing op den gerechtelijken bewindvoerder (art. 5).

De rekening van het gevoerd beheer zal zoowel door den gerechtelijken raadsman als door den gerechtelijken bewindvoerder moeten gedaan worden, om de twee jaar en half, aan den vrederechter van het kanton van de woonplaats (art. 4).

Waarom om de twee jaar en half ? En indien de abnormale na een jaar ontslagen wordt, zal er slechts een gewone rekening moeten gedaan worden, met al haar verwikkelingen, en zij zal rechtstreeks aan den abnormale moeten gedaan worden.

Anderziids, heeft de gerechtelijke raadsman eigenlijk geen rekening van het gevoerd beheer te doen : hij ziet toe, verleent bijstand, maakt bevoegd en voert geen beheer.

Trouwens, artikel 4 gebruikt een formule welke, naar ons oordeel, juridisch verkeerd is : « de *vertegenwoordigers* van den abnormale, zoo lezen wij, zoowel de gerechtelijke raadsman als de gerechtelijke bewindvoerder ; welnu, de gerechtelijke raadsman vertegenwoordigt den abnormale niet, hij staat dezen terzijde ».

Cependant toutes significations à faire aux personnes mises en observation ou internées doivent être faites à peine de nullité au conseil judiciaire ou à l'administrateur judiciaire (art. 9).

Et si elles n'en ont pas ?

**

3° les ventes immobilières, licitations, partages et liquidations dans lesquelles sont intéressés les anormaux pourvus d'un administrateur judiciaire, se font en présence du juge de paix (art. 3).

Il faut en conclure que l'assimilation au mineur et à l'interdit n'étant pas complète, la loi du 12 juin 1816 ne s'applique pas.

Ces actes pourront se faire amiablement pourvu que ce soit en présence du juge de paix.

Et cette formule est heureuse : la procédure de la loi du 12 juin 1816, à prétexte de protéger le mineur et les incapables, a souvent diminué leur patrimoine, à cause du montant élevé des frais

**

4° S'il n'y avait pas d'administrateur judiciaire, le président à la requête de la partie la plus diligente ou du procureur du Roi commet un notaire pour représenter, dans les inventaires, comptes, partages et liquidations, dans lesquels ils sont intéressés, les anormaux mis en observation ou internés non interdits et non pourvus d'un tuteur (art. 6).

Ce texte prête à équivoque : s'il est voté dans sa formule actuelle, il suscitera de nombreuses difficultés.

Ainsi un anormal, mis en observation ou interné a été pourvu d'un conseil judiciaire, parce qu'il n'est pas dans un état habituel de démence. Il n'a pas d'administrateur judiciaire.

Aux termes de l'article 6, il faudra désigner un notaire pour le remplacer. Et cependant juridiquement il est capable de contracter avec l'assistance de son conseil judiciaire.

Et il a intérêt à prendre part lui-même à ces opérations car tout le monde sait que la représentation par notaire est souvent de pure forme.

Nous précisons qu'il serait utile d'ajouter à l'article 6, après les mots : « le défaut d'administrateur judiciaire » ceux-ci : « et de conseil judiciaire ».

**

5° Actes passés par les anormaux.

La loi établit une présomption de démence contre les actes passés par les anormaux pendant leur internement.

Mais, ici encore, nous devons souligner une contradiction entre l'article premier et l'article 7.

Alle beteekeningen, evenwel, te doen aan de in observatie gestelde of geïnterneerde personen moeten, op straf van nietigheid, aan den gerechtelijken raadsman of aan den gerechtelijken bewindvoerder gedaan worden (art. 9). Wat, indien zij er geen hebben ?

**

3° De verkooppingen van onroerende goederen, veilingen onder deelgenooten, verdeelingen en vereffeningen, waarin abnormalen die een gerechtelijk bewindvoerder hebben, betrokken zijn, geschieden ten overstaan van den vrederechter (art. 3).

Hieruit moet men afleiden dat, vermits de gelijkstelling met den minderjarige en den onder curatele gestelde niet volkomen is, de wet van 12 Juni 1816 niet toepasselijk is.

Deze handelingen zullen in der minne mogen geschieden, mits zulks gebeure ten overstaan van den vrederechter.

Dit is een gelukkige formule : de rechtsgang der wet van 12 Juni 1816, onder voorwendsel den minderjarige en de onbekwamen te beschermen, heeft vaak hun vermogen aangetast, wegens het hoog bedrag van de kosten;

**

4° Bij ontstentenis van een gerechtelijk bewindvoerder, stelt de voorzitter, op verzoek van de meest gereede partij of van den procureur des Konings, een notaris aan om de in observatie gestelde of geïnterneerde abnormalen, die niet ontzet zijn en geen voogd hebben, te vertegenwoordigen in de boedelbeschrijvingen, rekeningen, verdeelingen en vereffeningen waarin zij belang hebben (art. 6).

Deze tekst is dubbelzinnig : indien hij in de huidige formulering wordt goedgekeurd, zal hij aanleiding geven tot talrijke moeilijkheden.

Aldus heeft men voor een abnormale, in observatie gesteld of geïnterneerd, een gerechtelijk raadsman aangesteld, omdat hij zich niet in een gewonen staat van krankzinnigheid bevindt. Hij heeft geen gerechtelijk bewindvoerder.

Krachtens artikel 6, moet een notaris worden aangesteld om hem te vervangen. En nochtans is hij juridisch bekwaam om overeenkomsten te sluiten met den bijstand van zijn gerechtelijk raadsman.

En hij heeft er belang bij om zelf deel te nemen aan deze verrichtingen, want iedereen weet dat de vertegenwoordiging door een notaris dikwijls louter vormelijk is.

Kortom, het ware nuttig in artikel 6, na de woorden « Bij ontstentenis van gerechtelijke bewindvoerder », deze woorden hij te voegen : « en van gerechtelijk raadsman ».

**

5° Door abnormalen verleden akten.

De wet stelt een vermoeden in van krankzinnigheid tegen de akten die door een abnormale verleden werden tijdens zijne interneering.

Doch hier ook moeten wij een tegenstrijdigheid onderlijnen tusschen het eerste artikel en artikel 7.

L'article premier stipule que les obligations contractées par les anormaux *placés sous conseil judiciaire* sont réducibles en cas d'excès. Le principe est donc la validité de l'acte. La réduction peut être demandée par l'anormal ou par son conseil.

L'article 7, sans distinguer entre anormaux sous conseil judiciaire, anormaux pourvus d'un administrateur judiciaire et anormaux qui n'ont aucun soutien ni représentant, décide que : « les actes passés par les anormaux peuvent être attaqués pour cause de démence par l'administrateur judiciaire ou par l'anormal lui-même dès qu'il a obtenu la mise en liberté définitive. »

Que faut-il conclure logiquement de la confrontation de ces textes :

a) l'anormal pourvu d'un conseil judiciaire peut, même durant son internement, demander la réduction d'une obligation contractée.

Son conseil judiciaire peut demander cette réduction, mais il ne peut pas demander l'annulation.

b) l'administrateur judiciaire d'un anormal peut demander l'annulation d'un acte passé par celui-ci pendant qu'il était interné.

c) tous les anormaux — même ceux qui étaient pourvus d'un conseil judiciaire — peuvent à leur libération définitive attaquer ces actes.

Le Tribunal peut annuler ces actes sur la preuve qu'ils ont été passés pendant que l'anormal se trouvait interné, sauf au demandeur à prouver qu'ils ont été faits dans un intervalle licite.

On le voit c'est une présomption — laissée à l'appréciation du juge — et *juris tantum*.

Mais quelle tentation pour le magistrat de s'en tenir à la présomption et quelle difficulté pour le défendeur de rapporter la preuve autorisée !

**

Conformément à l'article 1304 l'action en annulation est prescrite pour dix ans à partir du jour de la mise en liberté définitive de l'anormal interné.

Comme la prescription décennale de l'article 1304, elle est soumise à la règle de l'article 2223 et les juges ne pourront la soulever d'office.

**

6° Annulation des actes après décès :

L'article 8 élargit considérablement la portée de l'article 504 qui n'est cependant, ainsi que le note M. De Page, que l'énoncé « d'un principe de droit commun auquel il est dérogé en cas d'interdiction. »

« Ce principe veut qu'après le décès d'une personne l'annulation des actes passés de son vivant ne puisse être de-

Het eerste artikel bepaalt, dat de verplichtingen aangegaan door de abnormalen, *wien een gerechtelijk raadsman is aangesteld*, voor vermindering vatbaar zijn als zij overdreven zijn. In principe, is de akte dus, rechtsgeldig. De vermindering kan door den abnormale of door zijn raadsman worden aangevraagd.

Artikel 7, zonder het onderscheid te maken tusschen abnormalen wien een gerechtelijk raadsman is aangesteld, abnormalen wien een gerechtelijk bewindvoerder is aangesteld en abnormalen die geen raadsman of vertegenwoordiger hebben, beschikt, « akten, die door een abnormale verleden werden, kunnen, op grond van krankzinnigheid, door den gerechtelijken bewindvoerder of door den abnormale zelf, zoodra hij definitief ontslagen is, bestreden worden ».

Welk besluit moet logisch getrokken worden uit de vergelijking van deze teksten :

a) de abnormale wien een gerechtelijk raadsman is aangesteld kan, zelfs gedurende zijn internering, de vermindering vorderen van een aangegane verbintenis.

Zijn gerechtelijk raadsman kan deze vermindering aanvragen, doch niet de nietigverklaring;

b) de gerechtelijke bewindvoerder van een abnormale kan de nietigverklaring vorderen van een akte die door deze verleden werd terwijl hij geïnterneerd was;

c) al de abnormalen — zelfs degenen wien een gerechtelijk raadsman was aangesteld — kunnen deze akten bestrijden wanneer zij definitief ontslagen zijn.

De rechtbank kan die akten nietig verklaren, indien het bewijs geleverd wordt dat zij verleden werden terwijl de abnormale geïnterneerd was, behoudens het recht van den verweerder te bewijzen dat zij in een helder oogenblik werden opgemaakt.

Zoals men ziet, is het een vermoeden — waarover de rechter mag oordeelen — en *juris tantum*.

Doch welke bekoring voor den magistraat zich te houden aan het vermoeden en hoe moeilijk voor den verweerder het toegelaten bewijs te brengen !

**

Overeenkomstig artikel 1304, verjaart de eisch tot nietigverklaring na tien jaar, met ingang van den dag van het definitief ontslag van den geïnterneerden abnormale.

Zoals de tienjarige verjaring van artikel 1304, is zij onderworpen aan den regel van artikel 2223 en mogen de rechters haar niet van ambtswege opheffen.

**

6° Nietigverklaring der akten bij overlijden :

Artikel 8 verruimt in groote mate de draagwijdte van artikel 504 hetwelk nochtans, zooals de heer De Page laat opmerken, slechts de uitdrukking is van « een beginsel van gewoon recht waarvan afgeweken wordt ingeval van curatele ».

« Op grond van dit beginsel mag, na het overlijden van een persoon, de nietigverklaring van de akten welke tijdens

mandée pour cause de démence. En l'instituant la loi a voulu empêcher les héritiers qui n'ont qu'une tendance trop marquée à attaquer pour insanité d'esprit les actes de leur auteur qui déçoivent leurs espérances, d'intenter des procès peu sérieux » (1).

Il n'y a d'exception à ce principe qu'en matière de donation et de testament : à moins que l'interdiction n'ait été prononcée ou provoquée avant le décès ou que la preuve de la démence ne résulte de l'acte même qui est attaqué.

L'article 8 autorise les héritiers ou ayants cause d'un anormal mis en observation ou interné à attaquer pour cause d'insanité d'esprit, les actes qu'il a passés durant sa mise en observation, ou son internement; mais ils doivent prouver que cette insanité existait au moment où les actes furent passés.

L'article 341 de la loi de 1850 posait le même principe pour les aliénés internés mais non interdits.

Nous ne dissimulerons pas que le terme insanité d'esprit nous paraît dangereux à raison de son imprécision.

Nous légiférons au sujet des anormaux qui sont régis par la loi du 9 avril 1930 : ne vaudrait-il pas mieux s'en tenir à la définition de cette loi ?

Et nous proposons de rédiger ainsi l'article 8 :

« A la mort d'un anormal mis en observation ou interné, ses héritiers ou ayants cause peuvent attaquer les actes qu'il a passés durant sa mise en observation à raison de l'état de démence ou de l'état grave de déséquilibre mental ou de débilité mentale le rendant incapable du contrôle de ses actions, si cet état existait au moment où les actes furent passés. »

AMENDEMENTS

ARTICLE PREMIER.

a) A l'alinéa premier, supprimer les mots « mis en observation ».

b) Supprimer à l'alinéa 2 les mots « l'ordonnance... est exécutoire nonobstant appel ».

c) Remplacer à l'alinéa 3, les mots « du prononcé » par « de la signification »; et les mots « en nullité » par « de déchéance ».

d) Au dernier alinéa supprimer les mots « mis en observation » et en former le premier alinéa de l'article 2.

(1) De Page. *Traité élémentaire de droit civil*, II, n° 364.

zijn leven verleden werden, niet aangevraagd worden wegens krankzinnigheid. Hiermede heeft de wet willen verhinderen dat de erfgenamen die maar al te bereid zijn om de akten van den betrokkene te bestrijden, waardoor hun verwachtingen teleurgesteld worden, weinig ernstige processen in te stellen (1). »

Er wordt van dit beginsel slechts afgeweken ingeval van schenking of testament : tenzij de curatele uitgesproken of verzocht werd vóór het overlijden of het bewijs van de krankzinnigheid, uit de akte zelf voortvloeit, welke bestreden wordt.

Volgens artikel 8, kunnen, na den dood van een in observatie gestelden of geïnterneerden abnormale, zijn erfgenamen of rechtverkrijgenden, op grond van zinsverbijstering, de akten bestrijden die hij tijdens den duur van de observatie of van zijn interneering verleden heeft, maar zij moeten bewijzen dat deze zinsverbijstering bestond op het oogenblik waarop die akten verleden werden.

Artikel 341 der wet van 1850 bevatte hetzelfde beginsel voor de geïnterneerde maar niet onder curatele gestelde krankzinnigen.

Wij verhefen niet dat wij het woord zinsverbijstering gevaarlijk vinden omdat het zoo onduidelijk is.

Wij maken een wet voor de abnormalen die onder de wet van 9 April 1930 vallen : ware het niet beter zich aan de bepalingen van deze wet te houden ?

Wij stellen dan ook voor artikel 8 te stellen in dezer voege :

« Na den dood van een in observatie gestelden of geïnterneerden abnormale, kunnen zijn erfgenamen of rechtverkrijgenden de akten bestrijden, die hij heeft verleden, tijdens den duur van zijn in observatiestelling, wegens den staat van krankzinnigheid of den ergen staat van geestelijke minderwaardigheid of van zwakzinnigheid waardoor hij elke zelfcontrole over zijn daden had verloren, bijaldien die staat bestond op het oogenblik waarop die akten werden verleden. »

AMENDEMENTEN

EERSTE ARTIKEL.

a) In de eerste alinea, de woorden schrappen : « in observatie gestelde of ».

b) In de tweede alinea, de woorden schrappen : « Het bevelschrift... is uitvoerbaar niettegenstaande beroep ».

c) In de derde alinea, de woorden : « het verleenen » vervangen door « de beteekening »; en de woorden « van nietigheid », door « van vervallen verklaring ».

d) In de laatste alinea, de woorden schrappen : « in observatie gestelde of » en daarvan de eerste alinea maken van artikel 2.

(1) De Page. *Traité élémentaire de droit civil*, II, n° 364.

ART. 4.

Substituer aux mots « les représentants de l'anormal » le mot « Ils ».

ART. 6.

Ajouter après les mots « administrateur judiciaire » les mots « ou de conseil judiciaire ».

ART. 8.

Rédiger comme suit l'article 8 :

« A la mort d'un anormal mis en observation ou interné, ses héritiers ou ayants cause peuvent attaquer les actes qu'il a passés durant sa mise en observation à raison de l'état de démence ou de l'état grave de déséquilibre mental ou de débilité mentale le rendant incapable du contrôle de ses actions, si cet état existait au moment où les actes furent passés ».

Le Rapporteur,

I. SINZOT.

Le Président ff.,

E. BRUNET.

ANNEXE.

Projet de loi sur le régime des malades mentaux.

CHAPITRE VIII. — De l'effet du placement du malade sur sa capacité de contracter.

Art. 37. — Le bourgmestre de la résidence habituelle de la personne reçue dans un établissement psychiatrique prend immédiatement les mesures nécessaires pour la conservation des biens du malade.

Il informe le juge de paix de l'admission et lui fait connaître, ainsi qu'éventuellement à l'administrateur provisoire, les circonstances qui pourraient motiver leur intervention et les mesures qu'il a prises.

Art. 38. — Les commissions d'assistance qui dirigent un établissement pour malades mentaux et les commissions de surveillance des établissements qui dépendent de l'Etat ou des provinces, exercent de plein droit, par celui de leurs membres qu'elles désignent, les fonctions d'administrateur provisoire à l'égard des malades qui y sont placés et qui ne seraient pourvus ni d'un tuteur ni d'un administrateur nommé soit conformément à l'article 405, soit conformément à l'article 497 du code civil.

Les directeurs des établissements privés exercent de plein droit les mêmes fonctions à l'égard des personnes qui leur sont confiées et qui se trouvent dans les conditions énumérées à l'alinéa précédent.

ART. 4.

De woorden « Die verlegenwoordigers van den abnormale » vervangen door « Zij ».

ART. 6.

Na de woorden « den gerechtelijken bewindvoerder » toevoegen de woorden « of den gerechtelijken raadsman ».

ART. 8.

Dit artikel 8 doen luiden als volgt :

« Na den dood van een in observatie gestelden of geïnterneerden abnormale, kunnen zijn erfgenamen of rechtverkrigenden de akten bestrijden, die hij tijdens den duur van de observatie verleden heeft, op grond van den staat van krankzinnigheid of van den ergen staat van geestesversterking of van geesteszwakheid, waardoor hij onbekwaam wordt zijn daden te beheerschen, indien hij zich in dien staat bevond op het oogenblik waarop die akten verleden werden. »

De Verslaggever,

I. SINZOT.

De d.d. Voorzitter,

E. BRUNET.

BIJLAGE.

Wetsontwerp op de behandeling van de geesteszieken.

HOOFDSTUK VIII. — Gevolg van de plaatsing van den zieke op zijn bekwaamheid om verbintenissen aan te gaan.

Art. 37. — De burgemeester van de gewone verblijfplaats van den in een psychiatisch gesticht opgenomen persoon treft onmiddellijk de noodige maatregelen tot bewaring van de goederen van den zieke.

Den vrederechter geeft hij bericht van de opneming, en brengt hem en, desgevallend ook den voorloopigen bewindvoerder, op de hoogte van de omstandigheden die hun tussenkomst zouden kunnen wettigen en van de door hem getroffen maatregelen.

Art. 38. — De commissies van onderstand die een gesticht voor geesteszieken besturen en de commissies van toezicht op de van den Staat of de provincies afhangende gestichten, treden van rechtswege op, in den persoon van een door haar aan te duiden lid, als voorloopig bewindvoerder voor de zieken die in die gestichten werden geplaatst en voor wie noch voogd, noch bewindvoerder is aangesteld hetzij overeenkomstig artikel 405, hetzij overeenkomstig artikel 497 van het Burgerlijk Wetboek.

De bestuurders van de private gestichten nemen van rechtswege dezelfde functie waar ten aanzien van de hun toevertrouwde personen die zich in de bij het vorig lid vermelde omstandigheden bevinden.

Art. 39. — L'administrateur provisoire exerce ses fonctions tant qu'il n'a pas été pourvu à la nomination d'un administrateur judiciaire. Ses fonctions sont gratuites. Il peut néanmoins réclamer ses débours et il a droit à des frais de déplacement et de séjour, à régler par arrêté ministériel.

Art. 40. — L'administrateur provisoire prend soin de la personne du malade dans la mesure que lui permet le régime de la présente loi.

Il peut accomplir tous les actes conservatoires et d'administration. Il lui est cependant défendu de passer des baux de plus de trois ans. Il peut avec l'autorisation du juge de paix, donnée sans frais, vendre le mobilier du malade suivant les conditions et les formes arrêtées par ce magistrat.

Art. 41. — Les malades placés dans un hôpital, dans un hospice, dans une colonie ou séquestrés dans leur famille peuvent être pourvus d'un administrateur judiciaire nommé par le Président du Tribunal du lieu de leur domicile ou de leur dernière résidence.

Les parents du malade, son époux ou son épouse, le Directeur de l'établissement, le Médecin en chef, le Juge de paix du domicile du malade et le Procureur du Roi du lieu où le malade est interné peuvent provoquer la nomination d'un administrateur judiciaire.

La demande est faite par requête communiquée au Procureur du Roi; l'ordonnance est rendue sur ses conclusions; elle est exécutoire nonobstant appel. L'appel est interjeté par le requérant ou par le Procureur du Roi dans le mois du prononcé de l'ordonnance, à peine de nullité.

Art. 42. — L'administrateur judiciaire représente le malade dans tous les actes civils.

Il est assimilé au tuteur de l'interdit quant à ses obligations et à ses droits.

Les ventes immobilières, licitations, partages et liquidations, dans lesquelles sont intéressés des malades pourvus d'un administrateur judiciaire, se font en présence du juge de paix.

Art. 43. — Les pouvoirs de l'administrateur provisoire et de l'administrateur judiciaire sont renouvelés à l'expiration d'un délai de neuf ans. Ces administrateurs continuent leurs fonctions tant qu'il n'a pas été pourvu à leur remplacement.

Ils sont tenus de rendre compte de leur gestion tous les trois ans au juge de paix du canton du domicile du malade placé dans un asile, dans une colonie ou séquestré dans sa famille. Les pouvoirs de l'administrateur provisoire et de l'administrateur judiciaire cessent de plein droit dès que la personne placée dans un établissement est régulièrement et définitivement libérée ou dès que la séquestration vient à cesser.

Art. 44. — Les dispositions du Code civil sur les causes qui dispensent de la tutelle sur les incapacités, les exclu-

Art. 39. — De voorloopige bewindvoerder neemt zijn functie waar zoolang geen gerechtelijk bewindvoerder is aangesteld. Hij doet het kosteloos. Wel kan hij de terugbetaling van zijn uitschotten vorderen en heeft hij recht op de bij ministerieel besluit te regelen reis- en verblijfkosten.

Art. 40. — De voorloopige bewindvoerder draagt zorg voor den persoon van den zieke in de mate waarin de bij deze wet bepaalde regeling het hem toelaat.

Hij kan al de handelingen van bewaring en beheer verrichten. Het is hem nochtans verboden huurovereenkomsten van meer dan drie jaar aan te gaan. Hij kan, met verlof van den vrederechter, dat zonder kosten wordt verleend, het mobilair van den zieke verkoopen, met inachtneming van de door dien rechter gestelde voorwaarden en voorgeschreven vormen.

Art. 41. — Voor de zieken die in een gasthuis, in een godshuis, in een kolonie geplaatst zijn of die in hun gezin worden verpleegd, kan een gerechtelijk bewindvoerder worden aangesteld, te benoemen door den voorzitter van de rechtbank van hun woonplaats of van hun laatste verblijfplaats.

De ouders van den zieke, zijn echtgenoot of echtgenote, de bestuurder van het gesticht, de hoofdgeneesheer, de vrederechter van de woonplaats van den zieke en de procureur des Konings van de plaats waar de zieke geïnterneerd is, kunnen de benoeming van een gerechtelijk bewindvoerder uitlokken.

De aanvraag wordt gedaan bij een aan den procureur des Konings medegedeeld verzoekschrift; het bevelschrift wordt verleend op zijn conclusies; het is uitvoerbaar niet-tenstaande beroep. Beroep wordt door den eischer of door den procureur des Konings op straffe van nietigheid, binnen de maand na het verleen van het bevelschrift, ingesteld.

Art. 42. — De gerechtelijke bewindvoerder vertegenwoordigt den zieke in alle burgerlijke handelingen.

Hij is, wat zijn verplichtingen en zijn rechten betreft, gelijkgesteld met den voogd van den ontzette.

De verkooping van onroerende goederen, veilingen onder deelgenooten, verdeelingen en vereffeningen, waarin zieken die een gerechtelijk bewindvoerder hebben, betrokken zijn, geschieden ten overstaan van den vrederechter.

Art. 43. — De bevoegdheden van den voorloopigen bewindvoerder en van den gerechtelijken bewindvoerder worden hernieuwd na een termijn van negen jaar. Die bewindvoerders blijven hun functie uitoefenen zoolang zij niet vervangen zijn.

Zij moeten om de drie jaar rekening afleggen van hun beheer aan den vrederechter van het kanton van de woonplaats van den zieke die geplaatst is in een gesticht, in een kolonie of die in zijn gezin wordt verpleegd. De bevoegdheden van den voorloopigen bewindvoerder en van den gerechtelijken bewindvoerder houden van rechtswege op te bestaan, zoodra de in een gesticht geplaatste persoon regelmatig en voorgoed ontslagen is, of zoodra de gezinsverpleging een einde heeft genomen.

Art. 44. — De bepalingen van het Burgerlijk Wetboek betreffende de oorzaken die van de voogdij ontslaan, betref-

sions, les destitutions et les comptes des tuteurs, ainsi que celles de la loi du 16 décembre 1851 sur les garanties à fournir par eux, sont applicables à l'administrateur judiciaire ainsi qu'à l'administrateur provisoire nommé par le Tribunal.

Sauf dispositions contraires, elles ne sont pas applicables aux administrateurs provisoires de droit.

Art. 45. — A défaut d'administrateur judiciaire, le Président, à la requête de la partie la plus diligente ou du Procureur du Roi, commet un notaire pour représenter, dans les inventaires, comptes, partages et liquidations dans lesquelles elles sont intéressées, les personnes non interdites et non pourvues d'un tuteur, placées dans des établissements pour malades mentaux.

Art. 46. — Les actes passés par un malade placé dans un établissement pour malades mentaux, ou dans une colonie ou séquestré dans sa famille, peuvent être attaqués pour cause de démence par l'administrateur judiciaire ou provisoire et par le malade dès qu'il est sorti définitivement de cet établissement ou que la séquestration a pris fin.

Le Tribunal peut annuler ces actes sur la preuve qu'ils ont été passés pendant que le malade se trouvait dans les prédits établissements, sauf au défendeur à prouver qu'ils ont été faits dans un intervalle lucide.

L'action en annulation est prescrite par dix ans à partir du jour de la sortie définitive du malade ou de la fin de la séquestration.

Art. 47. — Les personnes reçues dans les services ouverts peuvent être pourvues d'un conseil judiciaire conformément à l'article 513 du Code civil, à la requête de leurs parents, de leur époux ou épouse, du Directeur ou du Médecin de l'établissement ou sur la provocation d'office du Procureur du Roi.

Ce conseil judiciaire est nommé sur requête présentée au Président du Tribunal du domicile de l'intéressé. Celui-ci est entendu. L'ordonnance rendue sur les conclusions du Procureur du Roi, est exécutoire nonobstant appel.

L'appel est interjeté par le requérant ou par l'intéressé dans le mois du prononcé de l'ordonnance, à peine de nullité. L'ordonnance est exécutoire nonobstant appel.

L'article 897 du Code de procédure civile est applicable en cas de nomination de conseil judiciaire.

Les obligations contractées par les malades placés sous conseil judiciaire sont réductibles en cas d'excès. Les tribunaux prennent à ce sujet en considération la fortune du malade, la bonne ou la mauvaise foi des personnes qui ont contracté avec lui, l'utilité ou l'inutilité des dépenses. La réduction peut être demandée soit par le malade soit par son conseil.

Si un malade, admis dans un service ouvert se trouve dans un des cas prévus à l'article 409 du Code civil, le

fende de onbekwaamheden, de uitsluitingen, de ontzettingen en de rekeningen van de voogden, alsmede de bepalingen van de wet van 16 December 1851 op de door hen te stellen zekerheid, zijn van toepassing op den gerechtelijken bewindvoerder en op den door de rechtbank benoemden voorloopigen bewindvoerder.

Behoudens strijdige bepalingen, zijn zij niet van toepassing op den voorloopigen bewindvoerder van rechtswege.

Art. 45. — Bij ontstentenis van gerechtelijken bewindvoerder, stelt de voorzitter, op verzoek van de meest gereede partij of van den procureur des Konings, een notaris aan om de in gestichten voor geesteszieken geplaatste personen, die niet ontzet zijn en geen voogd hebben, te vertegenwoordigen in de boedelbeschrijvingen, rekeningen, verdeelingen en vereffeningen waarin zij belang hebben.

Art. 46. — De akten, verleden door een zieke, die in een gesticht voor geesteszieken of in een kolonie geplaatst is of die in zijn gezin wordt verpleegd, kunnen, op grond van krankzinnigheid, door den gerechtelijken of voorloopigen bewindvoerder en door den zieke zoodra hij definitief uit dat gesticht ontslagen is of zoodra de gezinsverpleging een einde heeft genomen, bestreden worden.

De rechtbank kan die akten nietig verklaren indien het bewijs geleverd wordt dat zij verleden werden, terwijl de zieke zich in voornoemde gestichten bevond, behoudens het recht van den verweerder te bewijzen dat zij in een helder oogenblik werden opgemaakt.

De eisch tot nietigverklaring verjaart na tien jaar, met ingang van den dag van het definitief ontslag van den zieke of van het ophouden van de gezinsverpleging.

Art. 47. — Voor de in de open diensten opgenomen personen kan, overeenkomstig artikel 513 van het Burgerlijk Wetboek, een gerechtelijk raadsman aangesteld worden op verzoek van hun ouders, van hun echtgenoot of echtgenote, van den bestuurder of van den genceesheer van het gesticht of op vordering van ambtswege van den procureur des Konings.

Die gerechtelijke raadsman wordt benoemd op een verzoek te richten aan den voorzitter van de rechtbank van de woonplaats van belanghebbende. Deze wordt gehoord. Het bevelschrift, verleend op de conclusies van den procureur des Konings, is uitvoerbaar niettegenstaande beroep.

Het beroep wordt, door den verzoeker of door den belanghebbende, op straffe van nietigheid, binnen de maand na het verleenen van het bevelschrift, ingesteld. Het bevelschrift is uitvoerbaar niettegenstaande beroep.

In geval van benoeming van een gerechtelijk raadsman, is artikel 897 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering van toepassing.

De verplichtingen aangegaan door zieken, wien een gerechtelijk raadsman is aangesteld, zijn voor vermindering vatbaar als zij overdreven zijn. De rechtbanken nemen te dien opzichte in overweging: den vermogenstoestand van den zieke, de goede of kwade trouw van de personen die met hem verbintenis aangingen, het nut of de nutteleloosheid der uitgaven. De vermindering kan door den zieke of door zijn raadsman worden aangevraagd.

Indien een in een open dienst opgenomen zieke zich bevindt in een van de gevallen voorzien bij artikel 489 van het

Procureur du Roi peut provoquer la nomination d'un administrateur judiciaire conformément à l'article 44 de la présente loi.

Art. 48. — A la mort d'une personne reçue dans un service ouvert, ses héritiers ou ayants cause peuvent attaquer, pour cause d'insanité d'esprit, les actes qu'elle a passés durant son séjour si cette insanité existait au moment où les actes furent passés.

Art. 49. — Les significations à faire aux personnes placées dans un établissement pour malades mentaux, dans une colonie ou séquestrées en famille doivent être faites, à peine de nullité, à l'administrateur provisoire ou à l'administrateur judiciaire.

Burgerlijk Wetboek, kan de procureur des Konings de aanstelling van een gerechtelijk bewindvoerder uitlokken, overeenkomstig artikel 44 van deze wet.

Art. 48. — Na den dood van een in een open dienst opgenomen persoon, kunnen zijn erfgenamen of rechtverkrijgenden, op grond van zinsverbijstering, de akten bestrijden, die hij tijdens zijn verblijf verleden heeft, indien die zinsverbijstering bestond op het oogenblik waarop die akten verleden werden.

Art. 49. — De beteekeningsen te doen aan personen die in een gesticht voor geesteszieken of in een kolonie geplaatst zijn of die in hun gezin verpleegd worden, moeten, op straf van nietigheid, aan den voorloopigen of aan den gerechtelijken bewindvoerder gedaan worden.